

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 52 ได้ระบุไว้ชัดเจนถึง “สิทธิ” ของประชาชนในการได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ และอย่างทั่วถึง ส่วนมาตรา 82 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดให้บริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพแก่ประชาชนให้ทั่วถึง จากการดำเนินงานทางด้านสุขภาพที่ผ่านมาพบว่า รายจ่ายด้านสุขภาพของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ.2523 ค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพของประเทศไทยมีมูลค่า 25,315 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 283,576 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 11 เท่าในมูลค่าปัจจุบัน (สำนักงานประกันสุขภาพ, 2544 หน้า 18) ในปี พ.ศ. 2543 ประชาชนร้อยละ 79.7 เท่านั้นที่มีหลักประกันสุขภาพ ส่วนประชาชนอีกร้อยละ 20.3 หรือราว 18 ล้านคนไม่มีหลักประกันสุขภาพใดๆ (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, 2544) นอกเหนือจากปัญหาความไม่ครอบคลุมของหลักประกันสุขภาพสำหรับประชาชนแล้ว ระบบสวัสดิการสุขภาพ และการประกันสุขภาพแต่ละระบบที่มีอยู่ยังมีงบประมาณค่าใช้จ่ายต่อหัวและสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือระบบสวัสดิการสำหรับผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยังคงสมควรช่วยเหลือเหลือเกินมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดคือเพียง 244 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่สวัสดิการรักษายาบาลของข้าราชการและรัฐวิสาหกิจมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดคือมากกว่า 2,000 บาทต่อคนต่อปี (คณะทำงานพัฒนานโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2544 หน้า 18)

รัฐบาลชุดปัจจุบันมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำให้ประชาชนทุกคนมีหลักประกันสุขภาพโดยถ้วนหน้าด้วยความเสมอภาค จึงได้ริเริ่มนโยบาย “30 บาทรักษาทุกโรค” ขึ้นนโยบายดังกล่าวได้กำหนดชุดสิทธิประโยชน์ของประชาชนที่ถือบัตรไว้ เนื่องจากยังเป็นนโยบายใหม่จึงทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และไม่ได้ใช้สิทธิของตนเองอย่างเต็มที่ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าระหว่างวันที่ 1 - 7 กุมภาพันธ์ 2545 สำนักงานประกันสุขภาพได้รับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนผ่านทางโทรศัพท์หมายเลข 1669, ทาง E-mail, หนังสือร้องเรียนและบุคคลที่มาติดต่อด้วยตนเอง รวมทั้งสิ้น 837 ราย / 915 เรื่อง เป็นคำถามเกี่ยวกับขั้นตอนการทำบัตรทอง 430 เรื่อง นอก

นั้นเป็นคำถามเกี่ยวกับโครงการ สิทธิประโยชน์ และวิธีการไปใช้บริการของผู้รับบริการ (สำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2544) เช่นเดียวกับจังหวัดพะเยาซึ่งเป็น 1 ใน 6 จังหวัดนำร่องที่เริ่ม ดำเนินการนโยบาย 30 บาท ซึ่งเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2544 มีประชาชนและผู้ปฏิบัติงาน ที่มีปัญหาได้ขอรับคำปรึกษาและร้องเรียนจากสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพะเยา เกี่ยวกับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2544 - มกราคม 2545 จำนวนทั้งสิ้น 31 ราย โดย 20 รายเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์บัตรทองนอกนั้นเป็นเรื่องอื่นๆ (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพะเยา, 2544)

ตำบลบ้านด้อม เป็นตำบลที่มีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัด พะเยา เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลพะเยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนีพะเยา และที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดพะเยา นอกจากนี้สถานีนามัยตำบลบ้านด้อมยัง เป็นสถานีนามัยที่มีศูนย์บริการสุขภาพชุมชน (PCU) ที่มีแพทย์และทีมพยาบาลออกไปให้บริการเป็น รอบแรกในจังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรสาธารณสุขที่มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชนและมีหน้าที่หลักโดยตรงในการผลิตและพัฒนาบุคลากร สาธารณสุขจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการรับรู้ชุดสิทธิประโยชน์ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประชาชน ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้ นอกจากเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไป วางแผนพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนเพื่อให้ได้รับรู้และใช้สิทธิของตนเองอย่าง เหมาะสมแล้วยังสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรการผลิตและพัฒนาบุคลากรสา ธารณสุขเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามของการศึกษา

การรับรู้ชุดสิทธิประโยชน์ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประชาชนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการรับรู้ชุดสิทธิประโยชน์ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ของประชาชนตำบลบ้านด้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาการรับรู้ชุดสิทธิประโยชน์ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประชาชน ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ multi-stage sampling จากประชาชนที่มีบัตรสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ที่อาศัยอยู่ในเขต ตำบลบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 12-31 มีนาคม 2545

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หมายถึง โครงการที่ให้สิทธิแก่ประชาชนไทยทุกคนให้ได้รับบริการสุขภาพ โดยประชาชนผู้มีสิทธิจะได้รับบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ซึ่งมี 2 ประเภทคือบัตรทองฟรี และบัตรทองเสียค่าธรรมเนียมครั้งละ 30 บาทเมื่อไปใช้บริการ

สิทธิประโยชน์ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หมายถึง สิทธิบริการทางการแพทย์ที่มีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) จะได้รับตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ พ.ศ.2544 ประกอบด้วย ด้านการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ และด้านการป้องกันและควบคุมโรค

การรับรู้ชุดสิทธิประโยชน์ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) สามารถแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับตามชุดสิทธิประโยชน์ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยหลักประกันสุขภาพ พ.ศ.2544 ประกอบด้วยด้านการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ และด้านการป้องกันและควบคุมโรค

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนและกำหนดนโยบายส่งเสริม ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับของประชาชนในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า